

КАДЕЦЬ Михайло Йосипович

Кадець Михайло Йосипович народився 30 листопада 1923 року в місті Києві. У 1933 році разом з родиною переїхав до міста Харкова, де у 1941 році успішно закінчив середню школу та через Другу світову війну був евакуйований до міста Вольська Саратовської області.

В 1943 році М. Й. Кадець був призваний до лав Радянської Армії. В 1946 році він демобілізувався і вступив до Харківського державного університету імені М. Горького (зараз – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна) на фізико-математичний факультет, де зацікавився питанням про поширення класичної теореми Рімана про умовно збіжні ряди на випадок скінченновимірних нормативних просторів. Величезний вплив на визначення кола наукових інтересів Михайла Йосиповича мало також видання в 1948 році книги С. Банаха «Курс функціонального аналізу» – українського перекладу знаменитої монографії «Theorie des operationeines». Цю книжку, від'їжджаючи на роботу до Тожежної Школи м. Макіївки на Донбасі, М. Й. Кадець купив у вокзальному кіоску, щоб було щось читати у дорозі. Сьогодні М. Й. Кадець відомий як найвідоміший фахівець на усьому пострадянському просторі з теорії просторів Банаха.

Першою проблемою, яка привернула його увагу, була проблема про топологічну еквівалентність нескінченновимірних просторів Банаха, зокрема, питання, про гомеоморфність просторів c_0 і $C[0,1]$ і просторів l_1 і $\mathcal{L}[0,1]$.

У той час не було достатньо розвиненого апарату гелінійного функціонального аналізу. Стандартний метод, який встановлює гомеоморфність просторів, не працював. Для розв'язання задачі про гомеоморфність c_0 і l_1 , Михайло Йосипович використав апарат найкращих наближень. При цьому він ввів в c_0 нову норму типу норм Орліча і, використовуючи послідовність ухилень даного елемента від підпросторів, натягнутих на перші n векторів одиничного базису в цій новій нормі, встановив гомеоморфність c_0 і l_1 .

Потім в серії робіт М. Й. Кадець послідовно доводив, що всі нескінченновимірні сепарабельні простори рівномірно опуклі (1955 р.), рефлексивні (1958 р.), пов'язані (1959 р.), з безумовним базисом (1965 р.) і, нарешті, всі сепарабельні нескінченновимірні банахови простори гомеоморфні (1966 р.).

М.Й.Кадець з дружиною. 1951 р.

*М.Й.Кадець та академік Колмогоров
м.Севастополь. Стрілецька бухта, туристичний
табір МАН Криму. 1964 р.*

Апарат, який Михайло Йосипович розвинув, розв'язуючи ці задачі, виявився дуже важливим. Було створено два методи, названі методом координат і методом еквівалентних норм. Метод еквівалентних норм надалі привів до утворення самостійної області – теорії еквівалентних перенормувань. З моменту виходу в 1948 році книги Банаха в українському перекладі теорія банахових просторів істотно змінилася, багато в чому завдяки роботам М. Й. Кадеця. Практично всі результати Михайла Йосиповича

мають продовження, а деякі з них лягли в основу цілих напрямків сучасної теорії банахових просторів.

Найбільш визначні наукові здобутки М.Й.Кадеця:

- 1) розв'язання проблеми Фреше-Банаха про топологічну еквівалентність сіх сепарабельних нескінченно-вимірних просторів Банаха;
- 2) теореми про зв'язок між геометричними властивостями простору та особливостями збіжності рядів у ньому;
- 3) створення теорії еквівалентних норм у просторах Банаха та її застосування – методу еквівалентних норм;
- 4) узагальнення теореми Боля-Бора про інтегрування числових майже періодичних функцій;
- 5) “теорема про одну чверть” – про точне значення константи Піле-Вінера у відповідній теоремі про збудження тригонометричної системи.

Видатну наукову діяльність Михайло Йосипович Кадець талановито поєднував із педагогічною. Після служби в Макіївському НДІ Міністерства Вугілля СРСР (1950 - 1957р.р.) приступив до викладацької роботи в Харківському відорозжньому інституті (1957 – 1960 р.р.), Вищому авіаційному училищі (1960 - 1965 р.р.).

В 1965 році Михайло Йосипович прийняв керування кафедрою вищої математики в Харківському інституті інженерів комунального будівництва (нині ІНУМГ ім. О. М. Бекетова).

З його приходом почав працювати науковий семінар з функціонального аналізу, який швидко набув характер загальноміського. Була створена аспірантура, яка стала дуже результативною. З моменту її створення під керівництвом М.Й.Кадеця вийшло 19 кандидатів наук. Сім з них потім стали докторами фізико-математичних наук. Один з них, С. Л. Троянські, став членом-кореспондентом Болгарської академії наук. В даний час учні Михайла Йосиповича працюють в багатьох країнах світу: Болгарії, Німеччині, Ізраїлі, Іспанії, Росії, Сирії, США та Україні.

*М. Й. Кадець, А. Пелчинський (Польща),
І. Глазман. (Харків)*

*Серед колег під час подорожі
на Дальній Схід (1965 р.)*

У 60-ті роки Михайло Йосипович почав створювати школу теорії банахових просторів у Харкові. Результати цієї школи стають широко відомими окрема в книзі М. М. Дея харківський журнал «Теорія функцій, функціональний аналіз та їх застосування» перераховано серед п'яти основних журналів, що публікують статті з теорії банахових просторів.

У 70-х роках на кафедрі вищої математики з'явилися нові дисципліни «Програмування на ЕОМ», «Методи наближених обчислень», «Теорія ймовірностей», «Математичне програмування»; відкрилось підготовче відділення, де мали можливість вчитися іноземні студенти, що сприяло зростанню методичної роботи кафедри. Під керівництвом та редакцією М. Й. Кадеця було надруковано більше ніж 50 посібників й методичних вказівок для вітчизняних та іноземних студентів.

*М. Й. Кадець із співробітниками лабораторії
обчислювальної техніки (ліворуч М. П. Пан,
праворуч М. І. Сенченко)*

Михайло Йосипович Кадець прийняв створенню на базі кафедри вищої математики лабораторії обчислювальної техніки, перетвореної пізніше на Обчислювальний центр ХІКБ під керівництвом М. І. Сенченка. В числі перших хто освоїв навички програмування на ЕОМ «Промінь-М», був завідувач кафедри, професор М. Й. Кадець. Звичайно, його приклад наслідували всі викладачі кафедри. Високий рівень самопідготовки професорсько-викладацького складу кафедри вищої математики, створена навчально-методична база обумовили виокремлення в 1978 році нового структурного підрозділу, кафедри прикладної математики та обчислювальної техніки, основу якої склали викладачі нашої кафедри.

Михайло Йосипович довгі роки викладав курс функціонального аналізу та ряд спецкурсів з теорії банахових просторів «Ряди в пространствах Банаха», «Бі ортогональні системи і базиси», «Теорія перенормировок» та ін. Його стиль викладання – це вивірена відточена лаконічна мова на фоні філігранної техніки аналізу геометрії.

Михайло Йосипович Кадець – автор і співавтор понад 100 наукових праць, опублікованих з 1953 по 2007 роки. Був членом редколегії журналу «Математична фізика, аналіз, геометрія», референтом провідних математичних журналів світу, старшим куратором і лектором товариства «Знання», членом правління Харківського математичного товариства. Лекції Михайла Йосиповича слухали студенти університетів Іспанії, Ізраїлю, Франції, Польщі та інших країн.

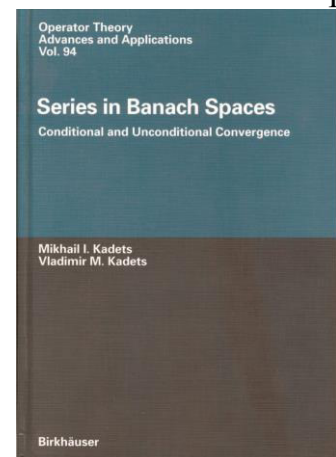
Михайло Йосипович дуже пишався успіхами своїх дітей, але найголовнішою своєю науковою та педагогічною вдачею, мабуть, вважав досягнення своїх дітей, зокрема та доньки. Так, сторінка в сучасній енциклопедії «Вікіпедія», присвячена М. Й. Кадецю, розпочинається словами «радянський та український математик, батько математика Володимира Кадеця».

М. Й. Кадеця неодноразово запрошували очолювати кафедри Університетів, відділи науково-дослідних інститутів Америки, Ізраїлю. Але Михайло Йосипович був справжнім патріотом своєї Вітчизни, Університету, кафедри. Без зайвих слів, голосних лозунгів, все своє життя професор Кадець присвятив служінню науці.

М. Й. Кадець був нагороджений медаллю «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні (1941–1945 рр.)» (1946 р.), медаллю «Ветеран праці» (1985 р.), почесними грамотами за успіхи у підготовці висококваліфікованих спеціалістів для народного господарства країни та розвиток науково-дослідної матеріальної бази вишу.

Діяльність М. Й. Кадеця була відзначена почесними титулами, серед яких звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1991 р.), Соросівський професор (1997 р.), заслужений професор ХНАМГ (1998 р.), Президентський типендіат (1999 р.). В 2003 році йому була призначена довічна державна типендія.

Незважаючи на численні почесні звання, Михайло Йосипович був дуже скромною та демократичною людиною, яка не любила пишних свят і ювілеїв. Друзі та родина пам'ятають його як чудового сім'янина, турботливого батька двох дітей і люблячого дідуся. Михайло Йосипович був великим прихильником

*Монографія
М. Й. Кадеця у
співавторстві з сином
В.М. Кадецем*

природи, комунікабельною людиною з широким колом друзів як в Україні так а її межами.

*Засідання математичного товариства,
присвяченого 60-річчю М.Й.Кадеця. 1983 р.
Поздоровлення ювіляру висловлює
академік І.В.Островський.*

*Привітання М. Й. Кадецю з нагоди
80-річчя висловлює ректор ХНАГХ
професор Л. М. Шутенко. 2003 р.*

Література і використані джерела:

1. **Енциклопедія Сучасної України** [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://esu.com.ua/search_articles.php?id=12080.
2. Альманах музею. Вип. 12 : Кадець Михайло Йосипович / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва ; редкол.: Т. П. Єлісєєва, Т. О. Лобинцев, М. Дудка ; наук. ред. А. І. Колосов. – Харків : ХНАМГ, 2007. – 30 с. – (Видатні імена).
3. Марченко В.А. Кадець Михайло Йосифович (к 80-летию со дня рождения) / В.А. Марченко, С.П. Новиков, И.В. Островский [и др.] *Специализация математических наук.* – 2004. – Т. 59, № 5. – С. 183–185.
4. Марченко В.А. 75 лет Михаилу Йосифовичу Кадецу / В.А. Марченко, К.В. Маслов, С.П. Новиков [и др.]. *Математическая физика и геометрия.* 1999. Т. 6, вып. 1–2. С. 191–194.